

Henkilökuvassa **Juha Alapuranen**

Betonilehden henkilögalleriassa on haastateltavana rakennusmestari **Juha Alapuranen** (s. 1964 Ylitornionla)

"Itsellä tuli viisikymppiä täyteen. Syksyllä sain Vuoden rakennusmestari tunnustuksen, jota arvostan kovasti. YBT:n sponsoroima Ylitornion poika *Sami Jauhojärvi* puolestaan haki kultaa Sotshista ja Vuoden Urheilija -tittelin Urheilugaalassa, molemmista juhlahetkestä pääsin nauttimaan paikan päällä", toimitusjohtaja *Juha Alapuranen* kertoo vaiherikkaasta vuodesta 2014.

"Kun vielä Suomen Asiakastieto Oy valitsi YBT Oy:n Lapin maakunnan vahvimaksi yritykseksi vuonna 2014, hallituksemme puheenjohtaja, *Erkki-isä*, jo varoitteli, että tyhjä tynnyrit kolisevat eniten", Juha naurahtaa.

Juha Alapurasen ja perheyrittäjä YBT:n vaihteita kerrattessa käy tosin selväksi, että tyhjä tynnyreistä ei ole kyse. Työ ja yrittäminen ovat Juhalla verissä. – Huumoria unohtamatta: YBT:n asiakaslehdessä seikkailevalla *the Buraset*-sarjakuvaperheellä on näppärät betoniset ratkaisut isoihin ja pieniin ongelmiin: Erkki-isän taikabetonista graafiseen, IT- ja kuitubetoniin asti.

Toimittajana Ruotuväkilehdessä

Juhan CV:n suuri yllätys on työ toimittajana: "Valokuvaharrastuksesta se lähti. Jo yläasteikäisenä tein lehtijuttuja paikallislehtiin. Armeijassa sitten huomasin, että Ruotuväkilehti haki Kaartin pataljoonaa Mariankadulle toimittaja-valokuvaajaa. Puoli vuotta tein mielenkiintoisia hommia. Mietinkin tuolloin toimittajan opintoja Tampereella varteenotettavana uravaihtoehtona."

Juha päätyi kuitenkin rakennuspuolelle. Hän valmistui rakennusmestariksi vuonna 1990 Kajaanin tekusta. Miksi-kysymyksen vastaus on perin helppo. Juhan Erkki-isä oli perustanut Ylitornion Sementtivalimo Oy:n vuonna 1958. "Ylitornion Nuotiorannalla sijaitseva tehdas oli samassa pihapiirissä kuin koti-

talomme. Yrityksen toimisto oli olohuoneesamme ja hiekkalaatikossakin oli sepeliä", Juha kertoo.

Juha on Alapurasen veljeskolmikosta vanhin. Myös nuoremmat veljet, *Reijo ja Mika* päätyivät samalle alalle ja töihin perheyrittäjyys. "Opinnoissa minulla oli käytännönläheisin valinta, tekninen johtaja Reijo on atk-puolen insinööri ja tietohallintojohtaja Mika diplomi-insinööri. Hän suorittaa nyt työn ohessa rakennuspuolen DI-muuntokoulutusta."

Perheyrittäjyysessä työskentelee myös Juhan *Sari-vaimo*, joka on YBT:n talousjohtaja. Entä tulevaisuus? "Tämän kevään abiturientti-pöytäkirjamme on jo myös yrityksen osakas ja suunnittelee rakennusalan opintoja. Myös muiden veljesten lapsissa on alasta kiinnostuneita. Aika näyttää", Juha vastaa.

Ylioppilaaksi tulon jälkeen Juha oli perheyrittäjyysessä töissä viisi vuotta. Sitten armeijaan ja sen jälkeen tekuun, jonka jälkeen tuore rakennusmestari meni työnjohtajaksi suomussalmelaiseen *Ämmän Betoni Oy:öön*.

Yrittäjäksi pahimmassa lamassa

Yrittäjäksi ryhtyminen ei Juhan taustalla tunnu yllättävältä. Sen sijaan ajankohta yllättää, vuonna 1992 oltiin näet keskellä historiallista lamaa.

"Ylitornion kunnan ja kunnanjohtaja *Tuomo Karjalaisen* osuus oli tärkeä", Juha kertoo Karjalaisen puhelinsoitosta, jonka viestinä oli kunnan huoli KTM:n tukimarkkojen määrärajan päättymisestä teollisuushallille Ylitorniolle.

"Monien vaiheiden jälkeen YBT:n elementtitehdas valmistui Kopanmäen teollisuusalueelle vuonna 1993. Vaikka kunnan tuki rakentamiskustannuksista kattoi vain neljänneksen, se ja varsinkin kunnan positiivinen asenne oli mer-

kityksellinen", Juha korostaa. Hän myöntää, että rohkeuttakin tarvittiin.

"Onneksi en silloin ymmärtänyt yritysalamän realiteetteja samalla tavalla kuin nyt. Kun esimerkiksi pankkikorko huiteli 20 prosentissa, koulutodistuksella mitaten yrityksen perustajalla piti tuolloin olla uskonto 10 ja laskento 4."

"Betoniala oli minulle tuttu, mutta yrittäjänä olin aloittelija. Erkin kokemus yritystoiminnasta oli ratkaiseva", Juha kertoo Ylitornion Betonituotteen perustamisvaiheita. Vuonna 2008 yritys virallisti nimekseen YBT Oy:n.

Juha korostaa myös Sari-vaimon roolia: "Hän muutti Ylitorniolle jo ennen minua hoitamaan yrityksen paperiasioita."

"Onneksi uskalsimme", Juha, Reijo ja Mika pääsivät toteamaan jo muutaman vuoden kuluttua. Kun rakentaminen laman jälkeen lähti nousuun, YBT:llä oli mitä tarjota.

1990-luvun jälkeenkin suhdanteet ovat koe-telleet rakentamista. "YBT ei kuitenkaan ole tehnyt yhtäkään negatiivista tilinpäätöstä", Juha kehaisee.

Ylitornion lisäksi YBT:llä on nyt tehtaat Raahessa ja Kuhmossa. Lisäksi se on osakkaana ruotsalaisessa *Prefabmästarna Sverige AB:ssä*.

Kaikilla elementtitehtävillä ammattipassit

Koulutus on yksi Juhan ja YBT:n vaalimista ykkösasioista.

Ensin negatiivinen: "Oulun yliopiston DI-koulutuksen lopettaminen vuosituhannen vaihteessa oli tosi huono juttu koko Pohjois-Suomelle, myös meille. Onneksi TTY:n aloittama muuntokoulutus Oulun yliopistossa tuo valoa tunneliin päähän", hän toteaa.

Sitten myönteiset: YBT:ssä koulutukseen on satsattu pitkäjänteisesti. "Jokaisella elementtityöntekijällämme on ammattitaidon osoituksena

1 Tuotekehittely on toimitusjohtaja Juha Alapuranen mukaan ollut YBT Oy:lle tärkeää koko sen toiminnan ajan. Ehkä näkyvin omista tuotteista ovat Levin keskustan rakennuksia elävöittävät altankivillä ja valkobe-tonipesupinnalla valmistetut julkisivut. "Nyt olemme tuomassa uutta jännitettyä kuorilaattaa erityisesti Ruotsin markkinoille."

ammattipassit. YBT on kouluttanut työntekijät yhdessä Ylitornion työvoimatoimiston ja kunnan kanssa. Meillä on jatkuvasti työntekijöitä myös oppisopimuskoulutuksessa."

Seuraavaakin sukupolvea tutustutetaan elementtitehtaaseen. YBT:llä on ollut jo 15 vuotta kummikoulu. Oppilaat vierailevat tehtaalla, jossa monen vanhemmat ovat töissä. Oppilaat vierailevat tehtaalla ja joulun alla koululaiset ovat puolestaan käyneet tehtaalla joulujuhlissa esiintyen mm. tiernapoikina tai -tyttöinä.

Vuonna 2007 YBT saikin yhden sulan kypäräänsä lisää, kun se valittiin Suomen koulutusmyönteisimmäksi työyhteisöksi Suomessa.

Koulutusmyönteisyys lähtee Juhan mukaan tarpeesta: "Elementtitehtaan työntekijäkoulutusta ei ole missään, vaan tekijät on koulutettava itse. Kun vuoden 2008 taantumassa jouduimme lomautuksiin, hyödynsimme senkin ajan ammatipassikoulutuksessa. Osaavista työntekijöistä on suhdannevaihteluista huolimatta periaatteessa aina pula."

"Meillä on maailman parhaat työntekijät", Juha sanoo. "Pohjoisen ihmiset ymmärtävät mikä on tilanne, he sopeutuvat hienosti myös suhdannevaihteluihin. Kun yrityksen liikevaihto putoaa lähes kolmanneksen, se näkyy kaikille", Juha viittaa YBT:n vuoden 2014 lukuihin.

Syyt liikevaihdon laskuun löytyvät pohjoisen vinkkelistä helposti: matkailu ei nyt rakenna, kaivosteollisuus rämpii ja suurteollisuudessa on hiljaista. Juha ei silti halua synkistellä: "Mielestäni nyt näyttää jo paremmalta. Erityisesti Perämeren kaarella on käynnistymässä isoja hankkeita. Me teemme kaikkea, mutta teollisuus ja matkailu ovat ne tärkeimmät", hän ennakoiki helmikuun alkupäivinä.

1

Ruotsissa kokonaisvastuu, Suomessa elementtitoimitus

YBT on Suomen suurin betonielementtien viejä. Selitys löytyy paitsi YBT:n elementeistä suosiollisesta maantiedosta. "Ruotsin rajasillalle on alle 10 kilometriä. Onneksi, sillä vienti on meille elinehto", Juha toteaa.

Ruotsin lisäksi Norja on tärkeä vientimaa. Joinakin vuosina yli puolet YBT:n tuotannosta on ollut vientiä. Vientimaa on hanskattu joka tasolla, YBT:n asiakaslehdengin voi lehteä kääntämällä lukea joko suomeksi tai ruotsiksi.

Toiminta Ruotsissa poikkeaa Juhan mukaan ratkaisevasti meikäläisestä. "Kun Suomessa betoniyritys saa tavallisesti pelkän elementtitoimituksen, Ruotsissa urakkaan kuuluu kokonaisvastuu suunnittelusta asennukseen. Urakka-arvot ovat isompia, mutta myös mahdollisuuksia on enemmän."

Ruotsin tavan hän soisi yleistyvän myös Suomessa. "Se on parempi sekä laadun että yrityksen kannalta, siis win-win-tilanne", hän perustelee.

"Jos rakennusliike on laskenut urakan alihintaan, se hakee toimittajaa pelkän halvan hinnan perusteella. Kun aikataulu pettää ja laatu kärsii, osoitellaan sormella muita."

Juha huomauttaa, että vieraassa maassa on toimittava maan tavalla. "Myös lainsäädännössä on eroja. Sitä meidänkin on pitänyt opetella ja harjaantua toimimaan tyvestä puuhun -menetelmällä."

Hänelle on tuttua myös maiden erilainen ajatus- ja suhtautumistapa suhdannevaihteluihin: "Suomessa surkutellaan. Ruotsissa sen sijaan ei puhuta taantumasta, vaan mennään eteenpäin tasaista vauhtia. Erityisesti isot teollisuuskohteet ovat työllistäneet meitä sekä Ruotsissa että Norjassa"

”Hetitöihin”

YBT:n kokemus Ruotsissa olikin tärkeä tekijä, kun *Lujabetoni Oy:n* toimitusjohtaja *Mikko Isotalo* otti muutama vuosi sitten yhteyttä Juhaan. Asiana oli ruotsalaisen betonielementtiyrityksen ostaminen. ”Ensin emmin itseämme isomman, lähes satavuotiaan yrityksen ostamista.”

”Jatkokeskusteluissa totesimme, että synergiaa on ja harppaus uuteen otettiin. Ostimme kesällä 2012 tasaosuuksin *Prefabmästarna Sverige AB:n* Öjebynin tehtaan ja Sundsvallin suunnittelutoimiston. Yrityksen päätuote ovat seinäelementit. 70 henkilöä työllistävä yritys toimii täysin itsenäisesti omalla organisaatiolla. Myös johto osti osakkeita.”

Hallituksen kokoukset pidetään englanniksi, työkieli tehtaalla on ruotsi. Kaksi tärkeää sanaa osataan siellä sentään myös suomeksi: ”Hetitöihin.”

Omaa ruotsinkielen taitoaan Juha petraa suorittamalla parhaillaan yrittäjäkursssia på svenska.

Betonin puolesta yhdessä

”Kilpailu on erittäin, suoraan sanottuna älyttömän, kovaa. Suhdannetilanne on vaikea”, Juha toteaa betoniteollisuuden tilanteen vuonna 2015.

Vaikea tilanne ei silti tarkoita, etteikö betonialan yhteistyötä tarvittaisi – päinvastoin. Juha on itsekin mukana monissa alan luottamus- ja tehtävissä, muun muassa Betoniteollisuus ry:n elementtivaliokunnassa ja johtokunnassa, johon hän kertoo tuovansa erityisesti pohjoisen Suomen viestiä.

Alaa on Juhan mielestä ehdottomasti kehitettävä yhteisvoimin. ”Yhteiskuntavaikuttaminen on erittäin tärkeää. Tässä vertailussa päihittämme selvästi Ruotsin, olemme ehdottomasti parempia. Otamme yhdessä kantaa normeihin ja standardeihin, parannamme yhdessä koko alan työturvallisuutta”, Juha kertoo esimerkkejä.

Työturvallisuuden osalta Ruotsi on maavertailussa vielä Suomea edellä. Suomen rakennusala on kuitenkin ilahduttavasti kirinyt välimatkaa. ”Betoniteollisuus on riskialtista toimintaa. Alan yhteinen tavoite maailman turvallisimmasta betoniteollisuudesta vuonna 2020 on toki kova. Mutta tavoitella pitää. Meikin olemme osallistuneet alan työturvallisuuskilpailuihin; tavoitteena ei ole niinkään voitto, vaan työturvallisuustason nostaminen”, Juha kertoo.

Koko Suomi asuttuna

Pohjoisen viestistä puhuessaan Juha viittaa muun muassa tuotteiden kuljetustukeen. Sen päätehtävä on hänen mielestään pitää koko Suomi asuttuna. ”Meidän päämarkkina-alueemme on harvilla piirrettynä pohjoinen Suomi, Ruotsi ja Norja. Kuljetamme kuitenkin myös pääkaupunkiseudulle runsaasti elementtejä.

Juha Alapuranen albumi

2 Elämässä pitää Juha Alapuranen mielestä olla monenlaisia haasteita. Nämä Tornionjoen siiat hän lipposi viime elokuussa.

”Muutama vuosi sitten kuljetustuen tasoa leikattiin 60 prosenttia. Kun se aikaisemmin oli yli 400 kilometrin matkalle 11 prosenttia se on nyt 4,4 prosenttia. Sen merkitys on nyt todella vähäinen, euroissa vuositasolla 5 miljoonaa”, Juha kertoo asiasta, josta hän on kiittävästi kertonut niin mediassa kuin pohjoisen kansanedustajille. Viimeksi hän selvitti tukiasiaa valtiovarainministeri *Antti Rinteelle*.

Ruotsissa on toisin: ”Siellä on tavoitteena pitää pohjoinen asuttuna. Kuljetustuki onkin Suomeen verrattuna kymmenkertainen. Erityisen selvästi näemme eron Norjan kohteista kilpaillessamme: me saamme Kilpisjärvelle saakka vain tuon 4,4 prosentin tuen, Ruotsin tehdas saa puolestaan yli 400 kilometrin matkalle 40 prosentin kuljetustuen.”

Tornionjoki on meidän voimavaramme

Pakko kysyä, 24 tuntiako YBT:tä? ”Ei missään nimessä”, Juha vastaa.

”Eivätkä työt tule kotiin, vaikka olemmekin vaimon kanssa samassa työpaikassa.” YBT on

tosin läsnä kotonakin: se on oman yrityksen elementeistä valmistettu kivitalo – samoin kuin muillakin veljeksillä.

”Jos työpäivä venyy yli kymmenen tunnin, siitä ei jää kuin jalanjälkiä”, kilometrin aamu-uinnilla normityöpäivänsä aloittava Juha summaa.

Luonto, kalastus ja metsästys ovat Juhalle tärkeitä. Kesällä hän kertoo olevansa enemmän väylällä kuin töissä. Tuo väylä on vapaa Tornionjoki, joka on seutukunnan ehdoton voimavara. Lohi ja siika tarttuvat siellä myös Juhan pyydyksiin.

Hiihtokilometrejä kertyy vuosittain yli tuhat. Juha osallistuu myös moniin pitkänmatkan hiihtoihin. Kesällä vapaa-ajankilometrejä taittuu moottoripyöräillen. Levin mökillä viihdytään ympäri vuoden.

”Jos tuntuu, että töissä on liian kiire, on otettava time out, muuten ei jaksaa.” Sen verran Juha myöntää, että yrittäjä ”tekee töitä” myös hiihtäessään ja uidesaan. Moni asia tulee silloin mietittyä valmiiksi, se on enää toteutusta vailla.

Sirkka Saarinen